

N:o 45.

Ank. till Riksd. Kansli den 3 Maj 1870, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner, åsyftande ändring i gällande föreskrifter angående dels utfärdande och delgifning af stämning, dels kommunicering af bevakadt testamente och dels villkoren för fullföljd af talan emot underrätts dom.

Ifrågavarande, till Lag-Utskottet remitterade motioner äro väckta inom Andra kammaren af Herrar *A. Johansson* (motionen N:o 76), *Sven Andreasson* (motionen N:o 77) och *J. Borg* (motionen N:o 245); Och hafva dessa motionärer föreslagit,

Herr *A. Johansson*, "det Riksdagen ville för sin del besluta samt hos Kongl. Maj:t anhålla:

1:o) att, med upphäfvande af Kongl. Resolutionen den 17 September 1825, 44 Kap. 1 och 4 §§ Rättegångs-balken måtte så förändras, att stämning till häradsrätt må af domare, eller den han i sitt ställe förordnar, jemväl till annan rättegångsdag af tinget än den första utfärdas och före den uti stämningen bestämda rättegångsdag delgifva svaranden inom hälften af den tid 4 § nu bestämmer, samt att för det fall att svarandepart är vid rätten tillstädes, då mål med anledning af å honom utverkad stämning skall handläggas, denne då skall vara skyldig att svara å stämningen, utan afseende på om han åtnjutit kortare stämningstid;

2:o) att 26 Kap. 1 § Rättegångs-balken så förändras, att den, som från underrätt vädjar, icke allenast skall ställa borgen för kostnad och skada, utan jemväl för det belopp, som underrätt dömt den vädjande att betala, derest fattigdomsbevis ifrån vederbörande kronobetjening eller kommunalnämnd ej kan företes, vid påföljd att hafva sitt vad och talan emot underrätts dom förlorat."

Herr *Sven Andreasson*, att följande tillägg måtte göras *dels* i 11 Kap. 7 § Rättegångs-balken: "Är den, som stämmas skall, ur riket faren, eller är ej vederligt, hvar han inom riket sig uppehåller, varder stämningen, sedan han i sitt hemvist sökt blifvit, anslagen å Rättens dörr och i allmänna tidningarne tre gånger kungjord";

dels i 4 § af nämnda Balk: "Om stämning å den, som är ur riket faren, eller ej vederligt är, hvar han inom riket sig uppehåller, förfares såsom sägs i 7 § af detta kapitel";

dels ock i 18 Kapitlet 4 § Ärfda-balken efter orden "arfvingarne tillställas skall", på sätt som om stämning sägs i 11 Kap. 7 § Rättegångs-balken"; samt

Herr *J. Borg*, att sistnämnda lagrum måtte erhålla ett så lydande tillägg: "Nu vet den som testamente fått hafver de inländska arfvingarne, men ej hvar de finnas; låte då genom domaren i allmänna tidningarne tre gånger, minst en månad emellan hvarje gång, och första gången sist inom tre månader efter det testamentet inför domaren uppvisadt blifvit, kungöra att testamente till honom gjordt är."

Hvad nu först angår herr A. Johanssons motion i hvad den afser ändring af hvad stadgadt är, att alla stämningar till häradsrätt skola ställas å första rättegångsdagen af tinget, så må erinras, att denna fråga står i samband med den om förändrad organisation af allmänna underdomstolarne på landet och att vederbörande komiterade, hvilka till Kongl. Maj:t redan afgifvit förslag till stadga angående en sådan omorganisation, i sammanhang dermed föreslagit ett tillägg till 11 Kap. 4 § Rättegångs-balken i enahanda syfte, som motionärens förslag innehåller; och då förevarande frågas lösning således är beroende på åtgärd af Kongl. Maj:t, får Utskottet värdsamt hemställa,

1:o) att Herr A. Johanssons motion i denna del ej må till någon vidare åtgärd föranleda.

Vidkommande dernäst Herr A. Johanssons förslag om inskränkning af tiden, inom hvilken stämning bör svarande part delgifvas, så synes motionären hafva utslutande haft karendens intresse för ögonen. Men lagstiftningen har till uppgift att tillgodose äfven svarandens billiga anspråk i ifrågavarande hänseende. Gällande föreskrifter om stämningstid afse icke blott den tid, som svaranden behöfver för att inställa sig vid tinget, utan äfven behofvet af tillräckligt rådrum för honom att bereda sig till svaromåls afgifvande, att anskaffa de handlingar, som för sådant ändamål kunna erfordras, att instämma vittnen o. s. v.

I betraktande häraf synes den stämningstid, som i nuvarande lag blifvit svarande part tillförsäkrad, ej vara rymligare än skäligt är; hvarföre Utskottet hemställer,

2:o) att Herr A. Johanssons nyssberörda förslag ej må af Riksdagen bifallas.

Vidare har samma motionär föreslagit en ändring i 26 Kap. 4 § Rättegångsbalken, hvarigenom den, som från underrätt vädjar, skulle tillförbindas, att ställa borgen icke blott för kostnad och skada, såsom redan är föreskrifvet, men äfven för det honom i underrätten ådömda belopp, såvida han ej kunde förete fattigdomsbevis. Att sålunda göra en i första instansen tappande parts rätt att få sin sak i hofrätt pröfvad ovillkorligen beroende af hans förmåga att för det dömda ställa borgen, då han ej kan förete fattigdomsbevis, synes föga lämpligt; ty äfven om han eger tillgång till domens fullgörande, så kan det ändock vara omöjligt för honom att ställa sådan borgen. Dessutom torde lagen hafva tillräckligt sörjt för den vinnande partens säkerhet i detta afseende, då, enligt 2 § i 26 Kap. Rättegångsbalken, sådan den lyder i Kongl. Förordningen den 18 April 1849, underrätts dom, deremot vädjad är, skall gå i verkställighet efter ty, som i 3 Kap. 5 § Utsökningsbalken sägs, der den, som vunnit, det äskar och vadet ej derigenom onyttigt blefve.

Utskottet hemställer derfore,

3:o) att Herr A. Johanssons motion ej heller i denna del må till någon åtgärd å Riksdagens sida föranleda.

Beträffande Herr Sven Andreassons motion i hvad den afser förändrade föreskrifter om sättet huru stämning skall delgifvas den, som är utrikes faren eller eljest ej kan träffas i sitt hemvist, så kan ej förnekas, att gällande lag härutinnan är otillfredsställande. Enligt 14 Kap. 7 § Rättegångsbalken skall stämningen svaranden i händer ställas. Undantag från detta allmänna stadgande göres endast i det fall, att ingen håller sig undan, förty att han stämningen väntar, och veterligt är att han i häradet eller staden vistas, i hvilket fall stämningen anses lagligen delgifven derigenom att den fästes å svarandens husdörr. Den bevisning, som här förutsattes derom, att svaranden håller sig undan af den orsak att han väntar stämning, är i de flesta fall omöjlig att åstadkomma, och han kan dessutom fria sig från stämningen blott dermed, att han begifver sig öfver häradsgränsen eller ur staden, då likasom när han är utrikes faren lagens allmänna stadgande, att stämningen skall svaranden i händer ställas, länder till esterrättelse. Det är dock icke möjligt att iakttaga denna föreskrift, när svarandens vistelseort är okänd, och förhållandet blir nära nog detsamma, då han rest ur landet, äfven om upplysning kan erhållas om den ort, dit han begifvit sig.

I dessa fall är genom gällande lag föga sörjdt för kärandens rätt, och behofvet af en förändring i den af motionären föreslagna syftning har under sednare tider, särdeles med afseende å den betydliga emigrationen från vårt land till Amerika, framträdt såsom en befallande nödvändighet.

Bruket att delgifva stämning genom dess kungörande i tidningarne är icke alldeles främmande för vår lagstiftning. Sålunda medgifver konkurslagen dylikt stämningssätt för vissa fall, och enligt 8 Kap. 14 § Utsökningsbalken kan, under

de i detta lagrum stadgade förutsättningar, lagsökning på enahanda sätt delgifvas den lagsökte. Utskottet finner derföre ej betänkligt att tillstyrka införande af detta stämningssätt för ifrågavarande händelser, i hvilka någon tjenligare utväg att få stämning kungjord ej lärer gifvas. Till förebyggande af missbruk torde det böra ankomma på domstolen att i hvarje särskildt fall på förhand pröfva, huruvida sådana omständigheter äro för hand, som betinga rättigheten att begagna nämnda utväg. Men att tillika, såsom motionären föreslagit, föreskrifva, att stämningen skall anslås å rättens dörr, anser Utskottet föga ändamålsenligt.

Förmånen af ifrågavarande stämningssätt synes dock ej lämpligen kunna käranden medgifvas i händelse svaranden vistas utrikes i Konungens eller rikets ärende.

På grund af hvad anfördt blifvit får Utskottet, i anledning af förevarande förslag, hemställa,

4:o) att Riksdagen må för sin del besluta ett tillägg till 44 Kap. 7 § Rättegångs-balken *) af följande innehåll:

Är det ej kunnigt, hvar han sig uppehåller, eller vistas han utrikes utan att vara stadd i Konungens och rikets ärende, och finnes ej för honom ombud, som stämningen tillställas kan, då må rätten förordna att stämningen genom allmänna tidningarne honom kungöras skall, och låte käranden den kungörelse i tidningarne införas tre gånger, minst fjorton dagar emellan hvarje gång och sista gången minst sex månader före den tid, som i stämningen svaranden förelagd är.

Slutligen har Utskottet att besvara sista punkten i Herr Sven Andreassons motion, angående sättet för delgifning af testamente, äfvensom Herr Borgs gjorda framställning i samma ämne. Begge dessa förslag gå i hufvudsakligen enahanda riktning, såsom åsyftande utväg för testamentstagare att laggildt gifva testators arfvinge del af testamentet medelst införande af kungörelse derom i allmänna tidningarne, i fall, såsom begge motionärerne förutsatt, arfvingens vistelseort är okänd, eller, såsom Sven Andreassons förslag tillika afser, arfvingen är utrikes faren.

Enligt gällande lag, 48 Kap. 4 § Ärfda-balken, åligger det testamentstagare att, sedan testamentet blifvit vid vederbörlig domstol bevakadt, tillställa arfvingarne en afskrift deraf, hvarefter desse, likmätigt 5 §, ega att inom natt och år detsamma klandra. I fall detta försummas, vinner testamentet laga kraft, äfven om detsamma icke är med lag öfverensstämmande. Testamentets delgifvande är följakt-

*) Enligt Kongl. Kungörelsen den 7 Januari 1830 är detta lagrum så lydande: "Skriftlig stämning bör svaranden i händer ställas af två trovärdiga män, eller af en, der han svarandens skriftliga bevis derå få kan. Är den som stämmas skall, ej hemma i sitt hus; då må han stämmas ehvar han finnes. I kyrka må man ej stämmas, men väl å kyrkovall. Håller någon sig undan, för ty att han väntar stämning, och är det veterligt, att han i häradet eller staden vistas; varde då stämning fästad å husdörr hans".

ligen en akt af synnerlig betydelse med hänseende till sina rättsföljder. Det vore därför föga välbetänkt att, på sätt motionärerne ifrågasatt, till förmån för en testamentstagare, hvars anspråk möjligen grundar sig på en olaglig handling, göra arvinges lagbestämda rätt väsendtligen beröende derpå, om han tillfälligtvis får känedom om ett i allmänna tidningarne infördt kungörande. Obilligheten häraf blir ännu större, då man tagar i betraktande, dels att lagen icke föreskrifver någon viss tid, inom hvilken testamentet skall arvingen delgifvas, och dels att testamentstagaren emellertid eger att sätta sig i besittning af den testamenterade egendomen. Testamentstagaren är alltid den lyckligare lottade. Han bör därför utan missnöje underkasta sig de olägenheter, som kunna föränledas af svårigheten att gifva arvingen del af testamentet.

Det må bemärkas, att här eger ett helt annat förhållande rum, än då fråga är om stämmings delgifvande. I allmänhet ligger det i svarandepartens intresse att undersöka stämningen, då deremot en arvinges egen fördel fordrar, att han gifver sig tillkänna för att göra sin arfsrätt gällande; och han intager dervid ställningen af kändepart gentemot testamentstagaren såsom svarande.

På dessa skäl hemställer Utskottet,

5:o att Herrar Sven Andreassons och J. Borgs nu ophandlade förslag ej må till någon Riksdagens vidare åtgärd föränledas.

Stockholm den 2 Maj 1870.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

N:o 46.

Ank. till Riksd. Kansli den 3 Maj 1870, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om rättighet för husbonde att i sparbank insätta en del af tjenstehjorns lön.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 209, som blifvit till Lag-Utskottet remitterad, har Herr *Åke Andersson*, i afsigt att befordra sparsamhet hos